

Zadovoljstvo brakom i osobine ličnosti partnera

DOMAGOJ DALBELLO

U ovom preglednom radu bit će prikazani nalazi o povezanosti osobina ličnosti i zadovoljstva brakom. Kada je riječ o međusobnoj sličnosti partnera, pokazalo se da veća sličnost partnera u gotovo svim istraživanim osobinama, uključujući osobine petfaktorskog modela i osobine koje su povezane s vrijednostima i svjetonazorom, predviđa veće zadovoljstvo brakom. Iznimka bi mogla biti sličnost u savjesnosti koja nema jasnu povezanost sa zadovoljstvom brakom. Kada je riječ o pojedinačnim osobinama koje su povezane sa sretnim brakom, ugodnost i emocionalna stabilnost pokazale su se najboljim pojedinačnim prediktorima sretnog braka, dok su osobine mračne trijade povezane s nesretnim brakom. U razmatranje će biti uzeti i mogući moderator, kao što je to, primjerice, spol.

Ključne riječi: osobine ličnosti, zadovoljstvo brakom

Uvod

Povezanost osobina ličnosti i zadovoljstva romantičnom vezom tema je koja već dugu niz godina intrigira psihologe, ali i širu javnost. Koje to osobine pomažu ljudima prilikom uspostave i održavanja sretno i uspješne veze pitanje je na koje bismo, vjerujem, svi htjeli znati odgovor. Vjerojatno ste primijetili beskrajne rasprave o tome privlače li se „sličnosti“ ili možda „suprotnosti“. Riječ je o životnom i svakodnevnom pitanju, ali i o pitanju oko kojega svatko od nas ima neko svoje mišljenje temeljeno na vlastitim iskustvima, osjećajima ili svjetonazoru. Ovaj pregledni rad nastojat će prikazati odgovore na to vječito pitanje iz znanstvenog gledišta kao i predstaviti dosadašnje spoznaje i mišljenja znanstvene i stručne zajednice. Također, u radu će biti i izneseni prijedlozi za daljnja istraživanja u ovom području.

Privlače li se sličnosti ili suprotnosti?

Da bismo odgovorili na ovo pitanje, trebali bismo, prije svega, krenuti od teorija. Psihologiji se često spominju dvije moguće hipoteze. Riječ je o teoriji komplementarnih potreba prema kojoj partneri mogu bolje funkcionirati ukoliko su međusobno različiti, a druga je teorija privlačenja sličnosti prema kojoj bolje funkcioniramo ukoliko smo međusobno slični (Larsen i Buss, 2005). Larsen i Buss (2005) ističu kako istraživanja najčešće idu u

prilog teoriji privlačenja sličnosti, odnosno tomu da ljudi preferiraju partnere koji su im slični, i to gotovo u svim karakteristikama – od osobina ličnosti do pripadnosti istim društvenim skupinama. Prema tome, navedena literatura bi mogla upućivati na to da je teza privlačenja sličnosti prihvaćenija u znanstvenoj zajednici.

Gaunt (2006) je provela istraživanje na 248 vjenčanih parova u kojemu je istraživala sličnosti među partnerima na velikom broju osobina povezanih sa životnim vrijednostima (primjerice hedonizam, stimulacija, dobrohotnost, konformnost...), rodnim ulogama (maskuline, feminine i neutralne osobine), religioznosti i slično. Pritom su rezultati jasno pokazali kako je sličnost među partnerima pri velikom broju navedenih osobina bila pozitivno povezana sa zadovoljstvom u braku i nižom razinom neugodnih emocija. Također, korelacije osobina među partnerima bile su niske ili srednje, ali gotovo uvijek značajne. To znači da osobe u pravilu, no ne i uvijek, biraju partnere koji su im slični te su osobe koje su u braku sa sebi sličnim partnerima u pravilu njime zadovoljnije od onih koji imaju partnere različitih karakteristika od njihovih.

Pupavac (2017) je u sklopu svoga doktorskog rada provela istraživanje na 188 parova o tome koliko su partneri međusobno slični na dimenzijama petfaktorskog modela i na osobinama mračne trijade. Dobivene su relativno niske, ali pozitivne korelacije na gotovo svim osobinama. Naime, kada je riječ o petfaktorskom modelu, partneri su se pokazali sličnima na ekstraverziji, neuroticizmu, ugodnosti i otvorenosti, dok se razina savjesnosti dvaju partnera nije pokazala

povezanom. Kada je riječ o mračnoj trijadi, partneri se pokazuju sličnima na sve tri osobine – makijavelizmu, narcisoidnosti i psihopatiji. Pritom je važno istaknuti kako su korelacije bile znatno više kada je riječ o mračnoj trijadi nego kod osobina petfaktorskog modela. Naime, korelacije za petfaktorski model kretale su se između 0.15 i 0.2, što ukazuje na relativno nisku povezanost, ali s obzirom da je privlačnost složen fenomen na koji sigurno utječe velik broj čimbenika, ovakve se korelacije smatraju zadovoljavajućima. Za mračnu se trijadu korelacije kreću od 0.23 za psihopatiju pa sve do izuzetno visokih 0.45 za makijavelizam.

Također, kada je riječ o sličnosti u političkoj orijentaciji, izrazito su zanimljivi rezultati istraživanja Botwina, Bussa i Shackelforda (1997), koji ukazuju na to da nema povezanosti između političkih uvjerenja partnera koji još nisu vjenčani, ali povezanost je vrlo visoka kod vjenčanih partnera. Autor zaključuje kako nam politička orijentacija partnera očito nije pretjerano bitna u početku veze, međutim brak ipak sklapamo s osobama sličnih političkih pogleda. Naravno, ovakvi rezultati bi se mogli objasniti time da partneri s vremenom postaju međusobno sličniji, odnosno utječu jedan na drugoga.

Međutim, rezultati istraživanja u ovom području nisu sasvim jednoznačni. U istraživanju Shiota i Levenson (2007) dobivena je negativna korelacija između zadovoljstva brakom i sličnosti u ekstraverziji i savjesnosti. Ta negativna korelacija značajna je kod osoba srednje životne dobi, ali ne i kod starijih osoba, što je prilično zahtjevno za interpretirati. Moguće je da se ljudi u srednjoj dobi susreću s raznim profesionalnim izazovima pa je korisno da u vezi postoji partner koji je prodoran i onaj koji je podržavajuć, dok u starijoj dobi takvih izazova više nema. Zanimljivi su i rezultati Subota (2007) koji ukazuju na to da oni partneri koji su međusobno slični na osobinama emocionalne stabilnosti i ugodnosti, svoj brak procjenjuju kvalitetnijim. Također se pokazala i veća kvaliteta braka u slučajevima kada žena postiže više rezultate na ekstraverziji od muškarca te u slučajevima kada muškarac postiže više rezultate na savjesnosti. Ovakvi rezultati ukazuju na to da sličnost i suprotnost nisu jedini prediktori koje treba razmotriti prilikom proučavanja zadovoljstva brakom, već da su i pojedinačne osobine važne.

Koje osobine predviđaju sretan brak?

U ovom dijelu rada pokušat ćemo odgovoriti na pitanje postoje li neke određene osobine koje su povezane sa sretnim brakom.

Botwin, Buss i Shackelford (1997) u svojem su istraživanju utvrdili kako su neke osobine ličnosti, kao što su emocionalna stabilnost, ugodnost, otvorenost i intelekt, pozitivno povezane sa zadovoljstvom braka. Shackelford, Besser i Goetz (2008) istraživali su povezanost ugodnosti i savjesnosti sa zadovoljstvom braka i nevjerom. Rezultati su jasno pokazali povezanost navedenih osobina u smislu da su osobe čiji su partneri bili ugodniji i savjesniji bile zadovoljnije svojim brakom te su pokazivale manju sklonost bračnoj nevjeri. Svim istraživanjima bilo je zajedničko israživanje ugodnosti, što je u skladu s očekivanjima, a to je da ugodnost predviđa kvalitetu odnosa među partnerima.

Dorčić i Kalebić (2009) su na hrvatskom uzorku otkrile određene spolne razlike u tome koje osobine doprinose kvalitetnom braku. Naime, zaključile su kako će muškarac biti zadovoljniji brakom ukoliko je ugodniji i emocionalno stabilniji, ako mu je supruga emocionalno stabilna te ukoliko su oni međusobno slični u ekstraverziji. S druge strane, žena će biti zadovoljnija brakom ukoliko je ugodnija i emocionalno stabilnija, ali njeno zadovoljstvo brakom povezano je s većim brojem suprugovih osobina: pozitivno je povezano s njegovom ekstraverzijom i ugodnošću te negativno s neuroticizmom. Iz toga možemo zaključiti da emocionalna stabilnost također doprinosi zadovoljstvu brakom i to kod oba spola, dok je ugodnost osobito bitna ženama.

Zanimljivo je spomenuti i istraživanja koja su se bavila osobinama ličnosti koje ne spadaju pod petfaktorski model. Točaković (2017) je u sklopu svog diplomskog rada istraživala povezanost osobina mračne trijade sa zadovoljstvom u romantičnoj vezi. Rezultati njezinog istraživanja upućuju na to da su muškarci s izraženim makijavelizmom i psihopatijom manje zadovoljni svojom vezom. Kada je riječ o ženama, one će biti nezadovoljnije vezom ukoliko imaju izraženu bilo koju od osobina mračne trijade – makijavelizam, narcisoidnost ili psihopatiju.

Zaključni osvrt

Kada je riječ o sličnosti partnera, iako rezultati nisu jednoznačni, čini se da većina provedenih istraživanja ide u prilog prevladavajućem stavu u znanstvenoj zajednici, a to je da se sličnosti „privlače“ više nego suprotnosti. Naime, na temelju rezultata većine istraživanja (Gaunt, 2006; Pupavac, 2017; Botwin i sur., 1997) mogli bismo zaključiti da se nešto češće povezujemo s partnerima koji su

nam slični nego s onima koji se od nas razlikuju. Također, ono što je svakako izraženo jest činjenica da su ljudi zadovoljniji u braku i osjećaju manje neugodnih emocija s osobama koje dijele njihove osobine. Moglo bi se reći da je to zbog toga što razlike u osobinama mogu dovesti do neslaganja i sukoba, ali i zbog toga što manje strahuju od osude te se vjerojatno osjećaju prihvaćenije. Iznimka od ovog pravila mogla bi biti savjesnost s obzirom da ona u određenom broju istraživanja nije bila značajno povezana s partnerovim osobinama ili zadovoljstvom brakom, a u nekima je ova povezanost bila čak i negativna (Shiota i Levenson, 2007; Subota (2007). Moguće je da je savjesnost vrlo bitna u današnjem društvu pa je upitno koliko bi obitelj s dvije osobe koje su nisko na savjesnosti uopće mogla zajednički funkcionirati. Kada je riječ o osobinama koje doprinose sretnom braku, najbitnije osobine su ugodnost i emocionalna stabilnost, što je i očekivano, jer upravo one mogu spriječiti svađu i nepromišljene reakcije. Osim toga, u nekim istraživanjima utvrđeno je kako i druge osobine poput otvorenosti ili intelekta mogu biti povezane sa zadovoljstvom braka (Botwin i sur, 1997).

Kao što se može vidjeti, ovo područje je vrlo istraživano te su mu istraživači pristupali iz različitih perspektiva. Međutim, svakako su potrebna i daljnja istraživanja, osobito longitudinalna kako bismo dobili više podataka o dobnim razlikama u zadovoljstvu brakom.

Literatura

Botwin, M. D., Buss, D. M. i Shackelford, T. K. (1997). Personality and mate preferences: Five factors in mate selection and marital satisfaction. *Journal of personality*, 65(1), 107-136.

Abstract

In this review, correlation between various personality traits and marital satisfaction will be discussed. Previous studies have shown that similarity in almost all of the researched traits, including five-factor model traits and some traits related to values and worldview, predicts greater marital satisfaction. An exception could be a similarity in conscientiousness, because it doesn't have a clear connection to marital satisfaction. When it comes to individual traits associated with happy marriage, higher agreeableness and emotional stability are the best predictors of marital happiness, while the dark triad traits are associated with unhappy marriage. Moreover, some possible moderation effects, including sex differences, will be analyzed.

Keywords: personality traits, marital satisfaction

Martinac Dorčić, T. i Kelebić Maglica, B. (2009). Povezanost osobina ličnosti s bračnom kvalitetom i izraženošću psihičkih simptoma kod bračnih partnera. *Psihologijske teme*, 18(1), 75-97.

Gaunt, R. (2006). Couple similarity and marital satisfaction: are similar spouses happier? *Journal of personality*, 74(5), 1401-1420.

Larsen, R.J. i Buss, D.M. (2005). *Psihologija ličnosti*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Pupavac, D. (2017). *Uparivanje po sličnosti u ličnosti i efekt razlika (sličnosti) u crtama ličnosti petofaktorskog modela i tamne trijade na zdravstvena ponašanja kod bračnih parova i parova u kohabitaciji* (Doktorski rad) Sveučilište u Rijeci. Filozofski fakultet. Odsjek za psihologiju.

Shackelford, T. K., Besser, A., i Goetz, A. T. (2008). Personality, marital satisfaction, and probability of marital infidelity. *Individual Differences Research*, 6(1).

Shiota, M. N., i Levenson, R. W. (2007). Birds of a feather don't always fly farthest: similarity in Big Five personality predicts more negative marital satisfaction trajectories in long-term marriages. *Psychology and aging*, 22(4), 666.

Subota, T. (2007). *Ličnost, sociodemografske karakteristike i kvaliteta braka*. Diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet.

Točaković, V. (2017). *Mračna trijada i zadovoljstvo u romantičnoj vezi*. Doktorski rad. Sveučilište u Zagrebu. Hrvatski Studiji. Odjel za psihologiju